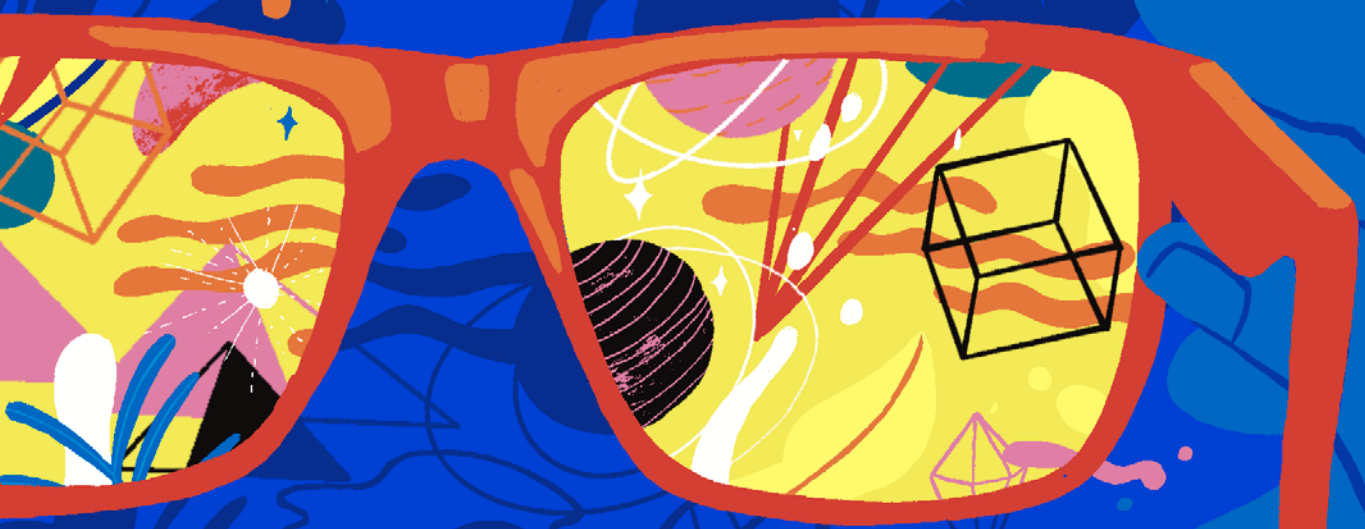

EDUQUEM PER UNA CONVIVÈNCIA INTERCULTURAL

Guia pedagògica per a la comunitat educativa mitjançant la metodologia d'aprenentatge i servei

Amb el suport de:

Ajuntament de Barcelona

©METGES DEL MÓN CATALUNYA
Barcelona, 2022

Amb el suport de:
Ajuntament de Barcelona

Coordinadora de l'entitat:
Raquel Moran

Coordinadora del projecte:
Belén Camino, responsable d'educació i mobilització social

Responsable del projecte:
Ana Tobarra, tècnica d'educació per a la transformació social

Suport tècnic:
Anabel Guerrero

Voluntàries de l'elaboració d'aquesta guia:
Mireia Elhombre Glanadell, Italia Benítez Guevara, Estefanía Xue Li, Celia Ferragut Bamberg, Valeria Soto Gómez, Karina Neira i Marga González Balbin.

Disseny i maquetació de la guia:
Maria Beltran | beltimore.net

Enregistrament i disseny de les píndoles:
Aldemar Matias

ÍNDEX

5.
INTRODUCCIÓ

5. *Antecedents*
6. *Enfocament intercultural*
7. *Metodologia ApS*

8.
FORMA D'ÚS

9.
FASE 1. Formació sobre interculturalitat del professorat i l'AMPA/AFA

12.
FASE 2. Dinàmiques a l'aula

13. *Dinàmiques comunes*
21. *Dinàmiques per cursos*

66.
FASE 3. Introducció a l'acció de sensibilització

68.
BIBLIOGRAFIA

70.
PÍNDOLES AUDIOVISUALS

71.
QÜESTIONARI

INTRODUCCIÓ

Antecedents

La coexistència de diverses cultures en una ciutat s'evidencia en tots els àmbits, però de manera més tàcita a les escoles, on normalment conviuen alumnes d'orígens i cultures diferents i on es poden observar vulneracions de drets PROVOCATS per una sèrie de factors com la religió, el gènere, l'edat, l'estatus social o l'origen.

Encara que no podem abordar totes les causes que provoquen injustícies socials entorn la migració i la diversitat de cultures, sí que podem determinar que el desconeixement de l'altre, els estereotips i les falses percepcions són la causa que molts rumors i prejudicis perdurin en la nostra societat actual i puguin ser motiu d'actituds violentes, xenòfobes, de discriminació, odi i racisme.

Des de Metges del Món i amb el projecte «Ni tòpics ni típics, centres educatius antirumors» pretenem promoure la convivència intercultural en les comunitats educatives, combatre els estereotips i actituds discriminatòries i afavorir les relacions basades en l'equitat i igualtat de drets.

L'educació en drets i en interculturalitat s'ha mostrat com una eina eficaç per combatre la circulació d'estereotips discriminatoris, per fomentar la valoració de la diversitat i per prevenir el prejudici cap a les comunitats de persones migrades establertes en el territori barceloní. I té una especial rellevància en l'actualitat, en què l'odi cap a la diferència es mostra sense complexos en el discurs polític i mediàtic.

Per això, amb aquesta guia elaborada després de les experiències de la realització de diferents dinàmiques en centres educatius al llarg dels últims quatre anys, busquem impulsar una **mirada i una acció interculturals**, amb la participació activa de la comunitat educativa (alumnat, professorat i famílies), per formar diferents col·lectius com a agents d'interculturalitat i antirumors per provocar canvis de pensament i actituds positives amb relació a les persones d'orígens diversos.

I incidim en la importància de treballar en tots els cicles, des de P3 fins a 6è, atès que s'ha vist la necessitat de començar des dels nivells més inicials i completar tots els cicles educatius, a fi que creixin i es desenvolupin des de petits amb una mirada crítica i positiva sobre la diversitat.

Per això, aquesta guia és una col·lecció de dinàmiques per implementar en tots els cursos, adaptades als nivells educatius, en les quals es fomenten diferents maneres d'entendre el món que fugen d'una única història i d'una sola mirada que no reflecteix la realitat, i que eviten la visió paternalista de l'etnocentrisme i la superioritat que sovint predominen en el pensament de la societat occidental i colonial.

Enfocament intercultural

En una societat cada vegada més diversa, amb fluxos migratoris nombrosos i constants marcats per qüestions econòmiques, polítiques i socials, i la creació de grups reaccionaris d'índole racista als països d'acollida, ens trobem amb un concepte que pot generar canvis en la relació entre grups culturals diferents: la interculturalitat.

La UNESCO defineix aquest concepte com la interacció equitativa i igualitària entre cultures diferents que facilita el respecte mutu necessari per a la creació de noves expressions culturals compartides, a través de la comunicació i l'aprenentatge compartit.[1]

La interculturalitat es basa en la paritat entre cultures, trenca amb l'existència d'una cultura dominant i altres de subordinades, i reforça les identitats tradicionalment excloses per construir, en la quotidianitat, el respecte entre tots els grups socials (Walsh, 2005, pàg. 4).[2]

La interculturalitat requereix constància, és la gestió compartida de la diversitat, i, perquè sigui efectiva, requereix l'esforç i la voluntat de tothom qui comparteix aquest espai social. Entre qui hi està involucrat ha d'existir formació i reforç de competències per a la inclusió i comunicació de totes les persones participants, s'han de construir coneixements globals respecte a la diversitat, i s'ha d'establir sobre bases fermes la cohesió social: una de les principals aportacions de la interculturalitat [3] (Hernández Díaz, 2021).

I l'àmbit escolar és una de les millors vies per transmetre aquests coneixements que faran que les societats defensin principis de participació i justícia social.

L'enfocament intercultural és una mirada cap a la diversitat dels i de les estudiants, famílies i comunitats que reconeixen aquesta diversitat i que assumeixen un compromís per la igualtat d'oportunitats. I així, es fomenta la convivència entre les persones de diferents cultures i religions a través d'una mirada centrada en la persona com a protagonista i com a titular de drets.

Metodologia ApS

La interculturalitat troba en la metodologia ApS (aprenentatge i servei) un aliat significatiu, que és un «model educatiu experiencial, basat en l'aprenentatge mutu o recíproc» (Villa, 2021, pàg. 7), i que només és efectiu quan totes les parts implicades, tant les qui atorguen el servei com les qui l'acullen, es veuen beneficiades de l'intercanvi d'experiències.

L'ApS, tot i ser un procés planificat i sistematitzat, permet la llibertat suficient per acomodar-se a les diferències temàtiques i a les singularitats dels i de les participants. És un aprenentatge actiu, basat en la confiança, la col·laboració i el treball en equip. «L'aprenentatge es fa efectiu quan es posa en pràctica, desenvolupant competències, adquirint valors i aplicant coneixements en situacions reals i en contextos propers» [4] (Villa, 2021); per tant, requereix la comunicació amb altres, aprendre en comunitat i crear conjuntament activitats que donin resposta a necessitats reals del seu entorn.

Per això emprem aquesta metodologia que permet que l'alumnat, des d'una edat molt primerenca, treballi amb una mirada inclusiva més enllà de l'aula, i possibilita l'aplicació dels aprenentatges a través de la implementació d'accions de sensibilització involucrant altres persones del seu entorn. I d'aquesta manera posa en valor les seves capacitats com a actor de canvi i transformació social per a futures accions.

Cal afegir que en aquesta metodologia també involucrem el professorat i les famílies, oferint formació en l'enfocament intercultural i promovent que també les famílies participin en les accions de sensibilització i aportin el seu granet de sorra per continuar construint una societat més justa.

1. UNESCO (2007): *Convenció sobre la protecció i la promoció de les expressions culturals*. Centre Unesco de Catalunya.

2. Walsh, C. (2005). *La interculturalidad en educación*. Perú. Ministerio de Educación. Dirección Nacional de Educación Bilingüe Intercultural.

3. Hernández Díaz, J. M. (2021). *Emigrantes, refugiados i educación en España en la fiesta de la ciencia de la universidad*. ETD: *Educaçao Temática Digital, 23*(3), 605-625.

4. Villa Fernández, A. (2021). *Aprendizaje-servicio i formación del profesorado: evaluación de un curso de formación permanente.*

FORMA D'ÚS

Planificació i realització d'accions de sensibilització al centre i al barri

(Protagonitzades per l'alumnat i l'AMPA/AFA)

Implementació de sessions a les aules

Incorporar l'enfocament d'interculturalitat

(Dirigit a professorat i AMPA/AFA)

A la pàgina 70 d'aquest document, hi trobareu unes píndoles audiovisuals amb més informació.

FASE 1
FORMACIÓ SOBRE INTERCULTURALITAT DEL PROFESSORAT I L'AMPA/AFA

La primera part del projecte consisteix en la formació tant del professorat com de les famílies en l'enfocament intercultural, perquè adquireixin els coneixements bàsics i les eines que permetran viure d'acord amb les noves realitats, participar en una societat més justa, acompanyar l'alumnat en el seu procés formatiu i dur a terme les accions finals de sensibilització tant dins com fora del centre.

Vivim en un sistema socioeconòmic allunyat de la cura de les persones i de la natura: guerres, taxes econòmiques excessives, explotació salarial, pujades en els preus dels aliments que afecten majoritàriament els més pobres, contaminació ambiental... I, tot això, fa que moltes persones hagin d'emigrar i que les societats canviïn, es diversifiquin i es tornin més plurals. I per fer front a aquesta situació, des de la societat d'acollida cal obrir els ulls a través de l'educació, que és des d'on podem treballar per crear una socie tat més justa, solidària i sostenible.

Per això, amb l'enfocament intercultural es pretén potenciar la pràctica del diàleg, l'ús de la paraula, l'escolta, la cura d'altres persones, l'acollida... ja que tot això afavoreix la construcció d'una comunitat i, en aquest cas, de la diversitat de la comunitat.

Integrar la diversitat és afavorir la convivència de realitats plurals, de necessitats diferents, que enriqueixen, que substitueixen l'individualisme pel treball compartit i que formen individus responsables, crítics i solidaris.

L'escola és un lloc de trobada entre cultures, i des de l'escola cal conèixer, comprendre i respectar la diversitat i treballar els prejudicis socials, així com fomentar l'estima a la diferència.

L'objectiu que pretenen aquestes dinàmiques és fomentar una mirada positiva a la diversitat i integrar alumnes de diferents cultures i races per crear un clima favorable per a la convivència dins i fora de l'escola.

Pautes bàsiques

Aquesta formació pot ser externa o interna, depenent de cada centre, però tenint en compte que cal adquirir, aclarir i treballar conceptes bàsics i fonamentals com:

- Interculturalitat: És un procés que busca eliminar la subordinació de persones entre cultures i transformar les relacions per mitjà de la interacció. Implica: autoconeixement, coneixement, diàleg horitzontal, comprensió mútua i complementarietat.
- Cultura: conjunt de trets distintius que caracteritzen una societat, transmesos de generació en generació per a orientar pràctiques individuals i col·lectives. Inclou la llengua, processos, formes de vida, costums, tradicions, hàbits, valors, eines i coneixements. I la seva funció es basa a garantir la supervivència i a facilitar l'adaptació de les persones amb el seu entorn.
- Multiculturalitat: varietat de cultures existents en un mateix espai (només descriu, no inclou la relació entre elles).
- Estereotip: imatge, idea o noció immutable que un grup social té respecte un altre, al qual li són atribuïts de manera generalitzada conductes, qualitats, habilitats o trets distintius.
- Rumors: proposicions dissenyades per ser cregudes, que es transmeten de persona a persona, habitualment de manera oral, sense dades per comprovar-ne la veracitat o amb dades infundades a partir d'un mínim d'informació manipulada. Es combaten fent preguntes, fomentant la curiositat, buscant vincles comuns, identificant els aspectes positius de la diversitat, qüestionant les generalitats, buscant informació i enfocant-nos en el que ens uneix, i no pas en la diferència.
- Prejudici: opinió, en general d'índole negativa, que ens hem format sobre alguna cosa o persona de manera anticipada i sense tenir-ne coneixement. En aquest sentit, el prejudici és l'acció i l'efecte de prejutjar que normalment ve del desconeixement de l'altre, notícies distorsionades, refranys i discursos apresos, repeticions, manca de relació amb persones d'altres cultures, i de no escoltar, no viatjar...
- Enfocament intercultural: manera determinada de veure i de pensar la diversitat, que implica considerar la diversitat enfront de la diferència, la diversitat cultural enfront de cultures diferents, la interculturalitat com a comunicació i relació i la seva materialització en la pràctica.

→ Mirada intercultural: tasca diària que implica contribuir al canvi de dinàmiques d'exclusió, discriminació, invisibilització, desigualtat, que es donen cap a determinats col·lectius que pertanyen a cultures minoritzades. És a dir, es tracta d'una acció tangible, a diferència de l'enfocament intercultural.

→ Educació intercultural: proposta educativa en contextos de diversitat cultural, que busca treballar els coneixements, habilitats, actituds i valors que permetin a tots i cada un dels membres que formen la comunitat educativa i a tots els membres de la societat en general, relacionar-se, comunicar-se i conviure, de manera que s'estableixin relacions d'igualtat d'oportunitats, exercici dels drets, compliment de deures i responsabilitats i plena participació en el conjunt social, a fi d'evitar situacions d'exclusió i segregació. L'educació intercultural influeix a tots els processos educatius i a totes les persones implicades, i no només en contextos puntuals de major presència multicultural. L'educació intercultural és un enfocament educatiu global que potencia la diversitat com un valor i aposta per la pluralitat com a element dinàmic i creatiu de la societat.

BIBLIOGRAFIA

- Fundación Futuro Latinoamericano (2018). *¿Qué es la interculturalidad?* www.youtube.com/watch?v=qdXk6HK8Tvo
- Elisabeth Martínez Buenabad (2017). *La educación intercultural en contextos de diversidad.* www.youtube.com/watch?v=UBo5YpxfPZE
- *La interculturalidad es riqueza.* www.youtube.com/watch?v=2AgTJyXUVBQ
- Sara Cantalina (2021). *Claves para la formación intercultural.* www.educatolerancia.com/pdf/Claves%20para%20la%20Educacion%20Intercultural%201_%20Formacion%20para%20el%20profesorado.pdf

FASE 2
DINÀMIQUES A L'AULA

Tot seguit, es presenten les diferents dinàmiques que s'han ideat per realitzar a l'aula, els objectius de les quals són tractar la interculturalitat i fomentar el respecte i la convivència. Cada dinàmica consta d'un enllaç que redirigeix a una carpeta amb els materials que s'utilitzen per desenvolupar les dinàmiques a l'aula.

- Per una banda, hi ha **les dinàmiques comunes**, que es poden dur a terme en la majoria dels nivells. Tenen una duració reduïda, atès que serveixen per introduir o per tancar el tema que es tracta.
- Per l'altra, hi ha **les dinàmiques específiques**: tres de diferents per a cada curs. Es poden desenvolupar al llarg de diverses sessions; d'aquesta manera, l'aprenentatge serà més significatiu.

DINÀMIQUES COMUNES

MATERIALS PER A LES SESSIONS

A QUINA BANDA ET SITUES?

OBJECTIUS

- Valorar i respectar la diferència humana
- Reconèixer les diferències en el marc del desenvolupament intercultural

TEMPS

10 minuts

MATERIALS

- Dues fitxes grans de diferent color per enganxar a la pissarra; en una hi posa *veritable* i, a l'altra, *fals*.
- Paletes per a cada alumne; en una banda hi posa *veritable* i, a l'altra, *fals*.
- Llista de diferents activitats que fan les persones en la seva vida quotidiana.

DESCRIPCIÓ

INICI

- Introduïm la sessió parlant de les diverses maneres de viure de cada família, i de com això pot diferir molt més si pensem en diferents regions del país o del planeta.

DESENVOLUPAMENT

- Llegim en veu alta d'una en una les afirmacions de la llista d'aquesta activitat.
- Cada participant, des del seu lloc, aixeca la seva paleta segons si considera que en el seu cas la frase enunciada és veritable o falsa.
- Després d'aquesta primera fase de votació, comentem amb més profunditat les respostes, i els convidem a compartir una mica més les seves experiències.

TANCAMENT

- En grup, comentem els diferents costums que cada grup humà desenvolupa en els cercles familiars, d'amics, de ciutadans d'un país, etc. És important fer èmfasi en el fet que les diferències de cadascú enriqueixen la nostra convivència, perquè aporten perspectives diferents a una mateixa situació i ens recorden que habitem un món divers i ple de riquesa cultural.

M'AGRADA, NO M'AGRADA

OBJECTIUS

- Valorar i respectar la diferència humana
- Reconèixer les diferències en el marc del desenvolupament intercultural

TEMPS

10 minuts

MATERIALS

- Un espai per poder-se moure lliurement

DESCRIPCIÓ

INICI

- Tot l'alumnat es col·loca fent una rotllana.

DESENVOLUPAMENT

- Els expliquem que només pot parlar la persona situada al centre de la rotllana i que la resta han d'escoltar atentament, romandre en silenci i expressar-se únicament a través del moviment.
- Per començar, una persona surt de la rotllana i camina fins al centre, i allà pronuncia la frase: «M'agrada...», i tria alguna cosa que li agradi fer, sentir o viure. Per exemple: «M'agrada quan els meus avis venen a casa», «M'agrada patinar», «M'agrada la xocolata» o «M'agrada sentir-me estimat/da».
- Si a algú més de la rotllana li agrada el mateix, en silenci, ha de fer un pas endavant i afegir-se a la persona del centre. Durant uns segons es miren i després tornen al seu lloc.
- Una altra persona surt al centre i pronuncia una altra frase amb el que li agrada, i així successivament. Podem completar l'activitat amb una altra ronda amb la premissa «No m'agrada...».

TANCAMENT

- Tanquem la dinàmica fent la reflexió que, encara que siguem diferents, coincidim en moltes coses; el component diferencial permet que ens acostem a persones amb les quals pensàvem que no teníem res en comú.

LA TROBADA

OBJECTIUS

- Entendre que no totes les persones reaccionem igual quan ens trobem amb algú
- Respectar les emocions de l'altre, encara que siguin diferents que les nostres
- Valorar la diversitat

TEMPS

20 minuts

MATERIALS

- Música
- Un espai per poder-se moure lliurement

DESCRIPCIÓ

INICI

- L'alumnat s'aixequen i es distribueixen de manera aleatòria per l'aula.

DESENVOLUPAMENT

- Expliquem a l'alumnat que el joc consisteix a anar-se movent per l'aula mentre sona la música i a anar seguint les indicacions que els anem donant.
  Alguns exemples:
  - > Ens mirem als ulls durant 30 segons amb la següent persona amb la qual ens creuem.
  - > Ens donem les mans.
  - > Ens abracem.
  - > Ens preguntem el color preferit, el menjar preferit, la cançó preferida...
  - > Ens saludem com si fes molt de temps que no ens veiem, exclamant: «Hola! Quant temps sense veure'ns! Com estàs?»

TANCAMENT

- Finalment, ens tornem a dispersar per l'aula i expliquem com ens hem sentit en cada moment, què hem après, de què ens hem adonat, què compartim, com ens expressem... És important posar l'accent en el fet que hi ha persones que no se senten còmodes en segons quines situacions, i això és totalment respectable.

SÉ COM ET SENTS

OBJECTIUS

- Empatitzar amb els nostres companys i les nostres companyes
- Entendre que sentim emocions diverses
- Reconèixer situacions en les quals podem fer sentir bé o malament les persones del nostre voltant

TEMPS

15 minuts

NO CALEN MATERIALS

DESCRIPCIÓ

INICI

- Fem una rotllana amb totes les persones de la classe i ens asseiem (a terra o en una cadira, és indiferent). Un cop asseguts en rotllana, expliquem que les persones, per molt diferents que siguem a simple vista, sentim emocions iguals o molt semblants.

DESENVOLUPAMENT

- Per posar-nos en situació, fem una ronda en la qual cadascú ha de dir una paraula (o una frase, en el cas dels més petits), amb la qual ha d'intentar descriure com se sent en aquell mateix instant (per exemple: content, enfadat, trist, rabiós, entusiasmat...).
- Una vegada feta la ronda, proposem que s'imaginin diferents situacions i que exposin com se sentirà la persona protagonista en cada situació. Per exemple:
  - > La Maria i l'Albert són al parc. La Maria es gronxa, però no deixa que l'Albert també faci servir el gronxador. Com se sentirà l'Albert?
  - > La Khadija convida tots els amics a la seva festa d'aniversari excepte l'Alba. Com se sentirà l'Alba?
  - > En Pedro ha dit a la Clara que avui està molt guapa. Com se sentirà la Clara?
  - > La Laia ha dit a l'Abdul que li agraden molt les sabates noves que porta. Com se sentirà l'Abdul?
  - > Avui l'àvia d'en Leo li ha cuinat el seu plat preferit per sopar. Com se sentirà en Leo?
  - > La Xue ha deixat de parlar-se amb la seva amiga Júlia. Com se sentirà la Júlia?
  - > A en Mario se li ha trencat el bolígraf i la Fàtima n'hi ha regalat un de nou. Com se sentirà en Mario?

TANCAMENT

- Obrim un debat amb l'alumnat i reflexionem sobre la dinàmica realitzada, per entendre com hem d'actuar si la nostra intenció sempre és fer sentir bé, integrar i ajudar les persones del nostre voltant.

CONSTRUINT LA INTERCULTURALITAT

CICLE

Des de P3 fins a 2n de primària.

OBJECTIUS

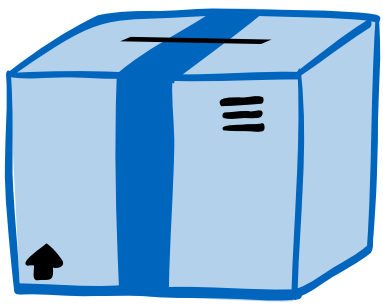
- Valorar i respectar la diferència humana
- Reconèixer les diferències en el marc del desenvolupament intercultural i valorar-ne la riquesa

TEMPS

15 minuts

MATERIALS

- Una capsa de cartró
- Imatges plastificades
- Adhesius «Junts sumem»

DESCRIPCIÓ

INICI

- Es posa la capsa al centre de la classe i es reparteix una imatge a cada alumne/a.

DESENVOLUPAMENT

- Individualment, s'aixequen, s'apropen a la capsa, mostren la seva imatge, la descriuen en veu alta i la introdueixen a la capsa per la ranura habilitada.
- En acabar, remenem la capsa (simulant fer màgia) i, en obrir-la, en traiem el cartell en què posa: «Som diferents, però també semblants. Junts i juntes sumem!+», el qual resumeix el conjunt de totes les imatges que hi ha dins la capsa.

TANCAMENT

- Comentem la importància de cada cultura per comprendre la diversitat i la riquesa de les nostres societats.
- Repartim adhesius amb el signe de la suma perquè recordin el missatge que, tot i que aparentment som diferents, compartim molts elements iguals. I que, junts i juntes sumem!

CICLE

Des de 3r fins a 6è de primària.

OBJECTIUS

- Valorar i respectar la diferència humana
- Reconèixer les diferències en el marc del desenvolupament intercultural i valorar-ne la riquesa

TEMPS

15 minuts

MATERIALS

- Les lletres que formen la paraula «INTERCULTURALITAT», prou grans perquè es puguin veure bé enganxades a la pissarra o a sobre d'una taula gran
- Foto de «Riquesa»
- Fotos amb diversos objectes de diferents cultures
- Adhesius amb el signe de la suma
- Pasta adhesiva (Blu Tack)

DESCRIPCIÓ

INICI

- Construïm la paraula INTERCULTURALITAT amb les lletres que la formen a la pissarra, enganxades amb pasta adhesiva, en una taula llarga o en qualsevol lloc accessible perquè els alumnes hi puguin interactuar.

DESENVOLUPAMENT

- Expliquem que cada lletra correspon a una categoria en concret:
  - > I d'Instruments musicals
  - > N de Noms
  - > T de Transports
  - > E d'Escultures
  - > R de Roba
  - > C de Cuina
  - > U d'Utensilis
  - > L de Llenguatge
  - > A d'Animals
- Dividim la classe en grups, i a cada grup li entreguem una sèrie de cartolines amb objectes que representen aquestes categories.
- Per torns, cada grup surt a la pissarra a col·locar les seves fotografies sota la lletra corresponent, i expliquen i descriuen el que veuen a les imatges abans d'enganxar-les.
- Finalment, mostrem la imatge que fa referència a la «Riquesa», per simbolitzar que tot el que han ajuntat a la pissarra representa la suma de la unió de diferents cultures.

TANCAMENT

- En grup gran comentem la importància de cada cultura per comprendre la diversitat i la riquesa de les nostres societats.
- Repartim adhesius amb el signe de la suma perquè recordin el missatge que, tot i que aparentment som diferents, compartim molts elements iguals. I que, junts i juntes sumem!

DINÀMIQUES DE P3

INFANTIL

MATERIAL PER A LES SESSIONS

UNA HISTÒRIA DIFERENT

OBJECTIUS

- Valorar i respectar la diferència humana
- Comprendre i acceptar la diferència
- Entendre les diferències i similituds entre els éssers humans
- Poder ser amics sent diferents

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Projector
- Ordinador amb connexió a Internet
- PowerPoint del conte infantil
- Enllaços del conte infantil i la cançó final
- Guió del conte infantil
- Il·lustracions del rinoceront i l'escarabat rinoceront per pintar
- Llapis de colors
- Cançó: «No importa el color, todos somos iguales»

DESCRIPCIÓ

INICI

- Projectem el PowerPoint del conte mentre narrem la història en veu alta (seguint el guió), i teatralitzem i ens recreem en les imatges per captar l'atenció de l'alumnat.

DESENVOLUPAMENT

- Tot seguit, fem una ronda de preguntes per reflexionar i debatre sobre la història explicada.
  Exemples de preguntes per propiciar la participació de l'alumnat (han d'anar acompanyades de les diapositives corresponents):
  - > Quants animals principals hi ha a la història?
  - > Sabeu com es diu aquest animal?
  - > I aquest altre, sabeu com es diu?
  - > Per què són diferents aquests dos animals?
  - > Per què també són una mica semblants?

TANCAMENT

- Entreguem a l'alumnat les il·lustracions dels dos animals, amb la finalitat que els pintin i, posteriorment, els pengem a l'aula per recordar el propòsit de la dinàmica.
- Finalment, fem una activitat motriu, que consisteix a fer una rotllana mentre sona la cançó «No importa el color, todos somos iguales». Aleshores, els animem a agafar-se de la mà amb la persona que tenen a l'esquerra, i a ballar, primer com si fossin escarabats rinoceronts (i es fan petitons) i, més tard, com si fossin rinoceronts (i es fan grans).

CONSTRUINT PERSONES

OBJECTIUS

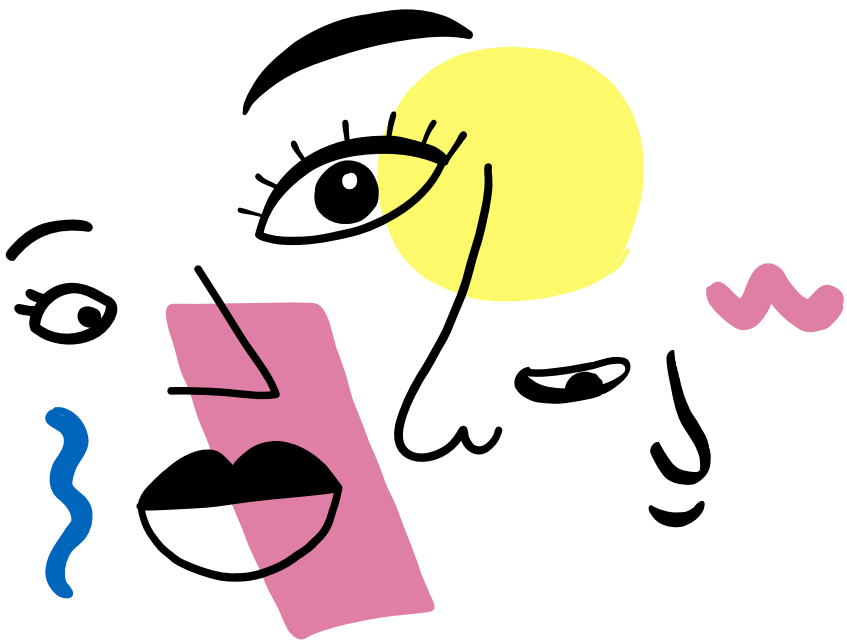
- Valorar i respectar la diferència humana
- Comprendre i acceptar la diferència
- Entendre les diferències i similituds entre els éssers humans
- Poder ser amics sent diferents

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Plantilles amb dibuixos de diferents parts del cos
- Colors, retoladors i altres materials per pintar
- Cançó «Todos somos diferentes», de Pipalupa

DESCRIPCIÓ

INICI

- Expliquem a l'alumnat que les persones podem ser diferents físicament, que no totes tenim el mateix color d'ulls, de cabells, de pell... I que cadascú ha de construir, a la seva manera, una persona diferent amb les plantilles de les diverses parts del cos humà.

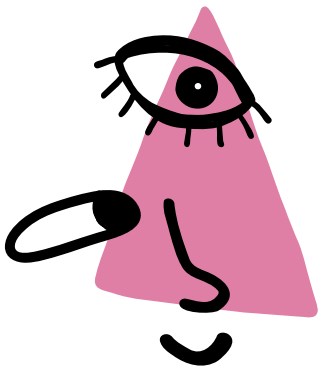
DESENVOLUPAMENT

- L'Alumnat pinta cada part del cos com vol i, amb l'ajuda del professorat, ajunten i enganxen les parts. D'aquesta manera, cadascú crea una persona nova i totalment diferent a la resta.
- Tot seguit, fem una rotllana per ballar junts la cançó «Todos somos diferentes», de Pipalupa, la qual ens ensenya que les persones som diferents físicament.
- Després de ballar-la, intentem reflexionar de manera conjunta sobre les semblances i diferències que tenim amb la resta de companys i companyes, amb l'objectiu d'entendre que no tothom és igual.

  Exemples de preguntes:
  - > La Maria i l'Arnau tenen els cabells del mateix color?
  - > L'Albert i la Clara són igual d'alts?
- La reflexió final ha de conduir a respondre a la pregunta següent: *encara que tinguem diferències, podem ser tots amics?*

TANCAMENT

- Pengem els collages per l'aula per poder entendre visualment les diferències comentades prèviament.

BALLANT

OBJECTIUS

- Valorar i respectar la diferència humana
- Comprendre i acceptar la diferència
- Entendre les diferències i similituds entre els éssers humans
- Poder ser amics sent diferents

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Cançons de diversos països del món, que poden ser dels països d'origen de les famílies de l'alumnat
- Plastilina
- Imatges d'instruments del món

DESCRIPCIÓ

INICI

- L'alumnat es distribueix es distribueixen de manera aleatòria per l'aula.

DESENVOLUPAMENT

- Posem música i animem a ballar, individualment o en grup, com en tinguin ganes. Cal ressaltar que el ball suposa transmetre sentiments mitjançant la música i la dansa, i que és comú a totes les cultures del món, encara que la manera de ballar varia molt d'una cultura a una altra.
- Els expliquem que existeixen instruments de tota mena, des del djembé, a l'Àfrica, fins al biwa, al Japó, passant per la guitarra espanyola o el guitarró mexicà. Ho il·lustrem ensenyant-los i comentant diverses imatges de diferents instruments del món o, si tenim algun instrument, els el mostrem físicament.
- Un cop hem explicat tots els instruments, els repartim plastilina perquè puguin representar, a petita escala, l'instrument que més els ha agradat.
- Quan hagin acabat de modelar la plastilina amb la forma de l'instrument, col·loquem sobre la figura el nom de qui l'ha fet i del país al què pertany l'instrument.

TANCAMENT

- Compartim opinions per entendre que les cançons que hem escoltat són d'altres països i que amb la música i el ball també podem expressar les emocions.

DINÀMIQUES DE P4 i P5

INFANTIL

MATERIAL PER A LES SESSIONS

SOM DIFERENTS, SOM IGUALS

OBJECTIUS

- Valorar i respectar la diferència humana
- Comprendre i acceptar la diferència
- Entendre les diferències i similituds entre els éssers humans

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Projector, ordinador i connexió a Internet
- PowerPoint del conte
- Enllaços del conte i de la cançó final
- Guió del conte
- Fulls amb dibuixos per pintar
- Llapis de colors

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Projectem el PowerPoint mentre narrem la història en veu alta, seguint el guió del conte. És important caracteritzar i recrear les imatges per captar l'atenció de l'alumnat.
- Tot seguit, fem una ronda de preguntes per reflexionar sobre la història i els elements positius que conté la diversitat.
  Exemples de preguntes:
  - > Quantes persones surten en aquest conte?
  - > Quines parts del cos es mencionen a la història?
  - > Vosaltres també teniu en comú totes aquestes coses?
  - > Per què són diferents aquestes persones?
  - > Per què també són una mica semblants?
  - > Creieu que totes les persones som iguals?
- Complementem la dinàmica fent la reflexió que, tot i que tots i totes compartim les mateixes parts dels cos (o no), la diversitat de les persones és el que fa que el món sigui divertit.
- Entreguem a l'alumnat unes plantilles amb els dibuixos dels personatges de la història perquè les pintin i, posteriorment, les pengem a l'aula perquè recordin el propòsit de la dinàmica.

TANCAMENT

- Acabem amb una activitat motriu que consisteix a fer una rotllana mentre sona la cançó «No importa el color, todos somos iguales». Els animem a agafar-se de la mà amb la persona que tenen a l'esquerra i a ballar mentre sona la música repetint el que diu la lletra.

MONSTRE ROSA

OBJECTIUS

- Valorar i respectar la diferència humana
- Comprendre i acceptar la diferència
- Entendre les diferències i similituds entre els éssers humans
- Poder ser amics sent diferents

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Projector
- Ordinador amb connexió a Internet
- Enllaç del conte *Monstre Rosa*
- Fulls blancs, llapis, colors, retoladors, adhesius de colors, material per decorar...

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Projectem el vídeo i, un cop finalitzat, fem preguntes a l'alumnat sobre el que han vist per assenyalar els elements, els colors, etc. Exemples de preguntes:
  - > Quants personatges has vist a la història?
  - > Qui són i com són en relació amb el seu aspecte físic?
  - > Com és el món nou que troba el monstre Rosa?
- Expliquem que en un món harmònic hi poden haver éssers d'aspecte físic igual, semblant o molt diferent.
- Donem a cada persona un full en blanc perquè pintin i decorin el seu petit món amb éssers, plantes, casetes, etc.

TANCAMENT

- Pengem els dibuixos per l'aula per construir un univers més gran i amb diversitat.
- Fem èmfasi en el fet que, encara que siguem diferents, podem ser amics i amigues.

L'ERIÇÓ

OBJECTIUS

- Conscienciar l'alumnat que les diferències no ens han d'influir a l'hora de fer amics
- Entendre la diferència entre les persones
- Entendre que qualsevol problema té solució

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Curtmetratge *Història d'un eriçó*
- Plastilina
- Escuradents

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Expliquem a l'alumnat que les persones podem ser diferents, però que aquesta no és una raó vàlida per no poder ser amics, ja que la diversitat entre les persones és el que ens fa aprendre i conèixer coses noves.
- Visualitzem el curtmetratge *Història d'un eriçó* i el comentem conjuntament amb les preguntes següents:
  - > Què li passa a l'eriçó?
  - > Per què els seus companys no volen ser els seus amics?
  - > Com se sent l'eriçó?
  - > Quina solució pensen entre tots els companys?
  - > Al final, l'eriçó està trist o content?
- Tot seguit, donem plastilina perquè facin un eriçó. Quan l'hagin acabat, el complementen amb escuradents, que simbolitzen les punxes, perquè comprovin si punxa.
- Entre tots i totes, pensem una solució per posar als escuradents i poder ajudar l'eriçó.

TANCAMENT

- Entenem, de manera conjunta, que pot ser que vinguin persones noves a la nostra classe, i que no perquè siguin diferents no hem de ser els seus amics. Tots i totes podem trobar solucions a les nostres diferències per poder jugar junts i divertir-nos.

DINÀMIQUES DE 1r

PRIMÀRIA

MATERIAL PER A LES SESSIONS

EL COLOR DE LA PELL

OBJECTIUS

- Valorar i respectar la diferència humana
- Acceptar-nos i acceptar la diversitat
- Apreciar la diferència

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Llapis de colors de diferents tonalitats de pell
- Cinta adhesiva
- Cola de barra
- Rectangles de cartolina blanca petits
- Una cartolina blanca gran
- Música de fons per crear una atmosfera agradable i tranquil·la

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Expliquem a l'alumnat que la pintura que sempre hem considerat de color «carn» no fa referència a la varietat de tipus de pell que tenim les persones. No hi ha un únic color per definir la pell de l'ésser humà perquè hi ha molts tons de pell, i és important respectar aquesta varietat de tons. Per això, a partir d'aquest moment, aquesta tonalitat «color carn» l'anomenarem «color salmó».
- Repartim rectangles de cartolina blanca a cadascú, els oferim llapis de colors i els demanem que agafin el que s'assembli més a la seva pell. Per identificar-lo poden comparar el llapis amb el seu braç.
- Quan cada persona hagi seleccionat el llapis de color amb què més identifica la tonalitat de la seva pell, pinta amb aquest color el seu tros de cartolina.
- Després, en una cartolina gran col·locada a la paret, cadascú hi enganxa el seu rectangle pintat. D'aquesta manera, es reflectirà la diversitat de persones a partir dels diferents colors de cada pell.

TANCAMENT

- Una vegada col·locada la cartolina en un lloc visible, reflexionem sobre el fet que totes les persones som iguals en diversos aspectes. Per exemple, som nens o nenes de la mateixa edat, tenim un cos amb cap, mans, peus, etc. Però, alhora, som diferents, i un exemple d'això és la varietat de tons de pell, que hem de respectar i valorar per sobre de tot.
- Podem completar l'activitat demanant que dibuixin la seva cara o la d'un familiar, com si fos un retrat. Els donem una cartolina petita per dibuixar-la i, més tard, en una altra cartolina més gran hi enganxem tots els retrats com si fos una foto de grup, per poder apreciar la diversitat de tots els colors junts.

EL DICCIONARI

OBJECTIUS

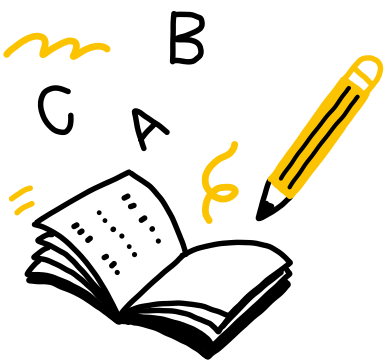
- Aprendre paraules en altres idiomes
- Ampliar vocabulari

TEMPS

Indefinit

MATERIALS

- Paper
- Bolígrafs
- Retoladors

DESCRIPCIÓ

INICI

- Proposem a l'alumnat, des de principi de curs, fer un diccionari conjunt o individual a l'aula. En presentem el motiu introduint la paraula *interculturalitat* i expliquem que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

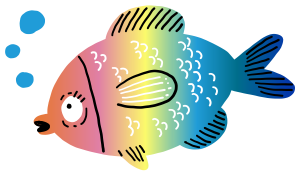
DESENVOLUPAMENT

- A mesura que avança el curs, cada paraula nova que aprengui d'un altre idioma (o del mateix) l'anoten al diccionari, amb la seva definició. D'aquesta manera, l'alumnat pot consultar el diccionari cada cop que vulgui utilitzar alguna d'aquestes paraules i/o expressions.
- Si hi ha persones d'altres països, és important fer-les sentir partícips d'això; a més, sentiran que hi ha interès per part del grup, i això ajuda molt a la inclusió.

TANCAMENT

- Si el diccionari és individual, a final de curs l'alumnat se'l pot emportar a casa com a record.
- En el cas que sigui conjunt, podem dedicar una sessió a comentar la quantitat de paraules noves d'altres idiomes (o del mateix idioma) que han après.

EL PEIX DELS COLORS DE L'ARC DE SANT MARTÍ

OBJECTIUS

- Valorar i respectar la diferència
- Comprendre i acceptar la diferència

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Història del peix dels colors de l'arc de Sant Martí
- Plantilla del dibuix del peix

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Expliquem el conte en veu alta, dramatitzant, i anem ensenyant a l'alumnat els dibuixos que l'acompanyen.
- Tot seguit, fem preguntes de comprensió lectora sobre el que han escoltat:
  - > Qui era el peix dels colors de l'arc de Sant Martí?
  - > Per què li diuen així?
  - > Com se sentia el peix pel fet de tenir unes escames tan brillants?
  - > En veure's sol, quina solució va pensar?
- És molt important fer la reflexió final que cada persona és especial per alguna raó, ja que tots i totes tenim coses per explicar. Aquest component distintiu és el que simbolitza una escama brillant.
- Després, l'alumnat pinta un peix dels colors de l'arc de Sant Martí, i a cada escama hi apunten alguna cosa que sàpiguen fer molt bé (cuinar, saltar a corda, llegir, dibuixar, parlar diferents idiomes...). Amb aquesta activitat s'evidencia el que ens fa especials, que hem de valorar sempre.

TANCAMENT

- Tanquem la dinàmica amb la reflexió que cada persona és diferent i especial, i que tenim moltes coses noves per aprendre cada dia. Cal insistir que les diferències no han de ser motiu d'allunyament sinó d'aprenentatge, ja que fan possible que augmentin les escates brillants.

DINÀMIQUES DE 2n

PRIMÀRIA

MATERIAL PER A LES SESSIONS

MEMORY CULINARI

OBJECTIUS

- Aprendre menjars típics d'altres països
- Entendre que les persones viatgen i que la cultura viatja amb elles

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Fitxes de diferents plats típics
- Un mapamundi

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Col·loquem a la pissarra les fitxes dels diferents plats típics de països del món (sushi, rostit argentí, pizza, *fish&chips*...). És imprescindible que les col·loquem al revés, perquè l'alumnat no puguin veure les imatges.
- Expliquem l'activitat, que consisteix a triar una imatge, girar-la i trobar l'altra imatge igual. Hi juga tota la classe conjuntament, com si fos un equip, i cada vegada que endevinen una parella d'imatges, han de preguntar quin plat és i d'on és típic.
- Han d'anar enganxant les imatges al país corresponent del mapamundi.
- Un cop hagin col·locat cada plat al seu país corresponent, els preguntem si han tingut ocasió de menjar algun d'aquests plats típics, ja que, en viure en una ciutat tan intercultural com Barcelona, és fàcil que la resposta sigui que sí. A partir d'aquesta pregunta podem crear un diàleg que es vagi enriquint a poc a poc.

TANCAMENT

- Finalment, reflexionem sobre les diverses realitats culturals de les persones, en general, i dels seus plats típics, en particular. Assenyalem com les persones d'altres orígens ens regalen el privilegi de poder conèixer i aprendre coses noves, com ara la seva gastronomia o les seves tradicions.

SI EM MIRO AL MIRALL, QUÈ HI VEIG?

OBJECTIUS

- Valorar i respectar la diferència humana
- Comprendre i acceptar la diferència
- Entendre les diferències i similituds entre els éssers humans
- Aprendre a observar, comprendre i considerar les diferències físiques entre les persones

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Un mirall per cada dos alumnes
- Pinzells, pintures, retoladors...

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Els i les alumnes es posen per parelles. Els expliquem que els éssers humans tenim moltes similituds i diferències, i que és important reconèixer-les per continuar aprenent i, alhora, compartir-les.
- Cada parella se situa davant d'un mirall durant 5 minuts en silenci, observant-se mútuament.
- Passats els 5 minuts, cada parella posa en comú el que han observat entre ells, i contesta les preguntes següents, a mode de reflexió:
  - > En què us diferencieu la teva parella i tu?
  - > Hi ha alguna característica d'aquesta persona que vulguis destacar?
  - > Has pogut observar algun detall en què no t'havies fixat abans? Per exemple: tres pigues a la galta.
- Un cop cada parella ha intercanviat les seves impressions, les comparteix amb el grup gran.

TANCAMENT

- Per acabar, cada persona s'asseu per elaborar, individualment, un retrat detallat del company o la companya amb qui ha compartit l'activitat.
- Si es vol allargar l'activitat, es poden anar canviant les parelles.

LA CAIXA DE TARONGES

OBJECTIUS

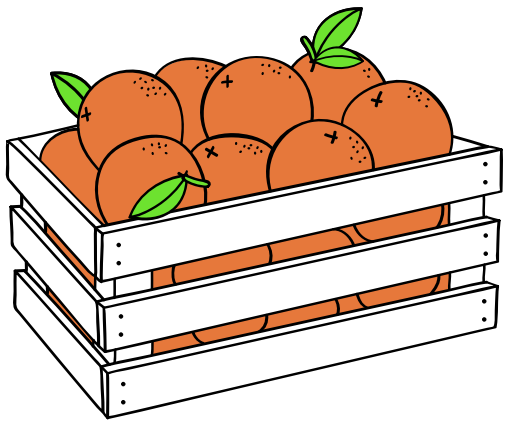
- Valorar i respectar la diferència humana
- Comprendre i acceptar la diferència
- Entendre les diferències i similituds entre els éssers humans
- Entendre que totes les persones són iguals en el seu interior i que les diferències externes no són importants
- Comprendre que tots sentim les mateixes emocions, independentment del color dels cabells, de la pell o dels ulls

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Caixa de cartró
- Una taronja per a cada alumne (la poden portar de casa i després menjar-se-la per esmorzar)
- Retoladors

DESCRIPCIÓ

INICI

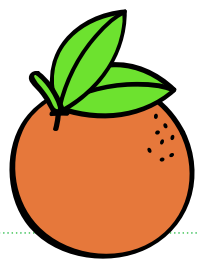
- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Donem una taronja a cada persona i els demanem que l'observin amb atenció una estona per poder-ne detectar les característiques concretes i poder-la identificar respecte de les altres.
- Cada alumne decora la seva taronja com vol, com li agrada més.
- Un cop han decorat la taronja, les ajuntem totes dins de la caixa de cartró. Tot seguit, demanem que cadascú identifiqui la seva taronja i que respongui a les preguntes següents:
  - > Com has identificat la teva taronja?
  - > Quines característiques particulars té?
  - > Ha sigut difícil de trobar barrejada amb les altres? Per què?

TANCAMENT

- Un cop tota la classe ha reflexionat oralment, demanem que cada persona peli la seva taronja amb cura i que la torni a deixar a la caixa.
- Tot seguit, barregem les taronges i tornem a demanar que trobin la seva. Ara els resultarà més difícil, i evidenciarem que les persones compartim molts aspectes.

DINÀMIQUES DE 3r

PRIMÀRIA

MATERIAL PER A LES SESSIONS

COM ACTUEM?

OBJECTIUS

- Valorar i respectar la diferència humana
- Sentir empatia i respecte per les altres persones
- Acceptar les altres persones i compartir

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Projector
- Ordinador
- Guió de la història *Diversitat i respecte*
- Enllaç de la història *Diversitat i respecte*
- Enllaç al conte *Una història diferent*

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Els diem que els explicarem la història d'una nena, la Glòria, que va començar a una escola on no coneixia a ningú, i avisem que han de prestar molta atenció perquè després farem preguntes sobre el vídeo.
- Mostrem el vídeo amb el so silenciat, i anem narrant el guió en veu alta. Cal llegir-lo abans diverses vegades per adequar el ritme de la lectura a les imatges del vídeo.
- Un cop acabat, fem una ronda de preguntes per establir un diàleg sobre la importància d'acollir la persona que ve de fora. Hi tractarem les qüestions següents:
  - > Com es diu la protagonista d'aquesta història i per què estava nerviosa?
  - > Com va ser el seu primer dia de classe (quan va començar a l'escola, després de parvulari)?
  - > Coneixia tots els seus companys i les seves companyes??
  - > Ho va passar malament?
  - > Va trigar gaire temps a sentir-se bé? Algú la va ajudar?
- Tot seguit, dividim la classe en grups de 5 perquè preparin un petit joc de rol sobre el primer dia de classe d'una nena. Hi tractarem els aspectes següents:
  - > Com els agradaria rebre la Glòria?
  - > Com els agradaria que la presentés la mestra?
  - > A la Glòria com li agradaria comportar-se el seu primer dia de classe?

  És important que en aquesta dinàmica se sentin orgullosos/es de poder mostrar el que senten, ja que així fomentem l'educació emocional.

TANCAMENT

- Per assegurar-nos que han entès correctament el missatge que volem transmetre, fem una petita reflexió amb la pregunta següent:
  - > Què us sembla important fer a classe perquè una persona nova s'hi senti bé?

  I anem escrivint a la pissarra les paraules clau del que van dient.
- Un cop hagin acabat, es repeteix la dinàmica extrapolant-la a les persones noves que coneixen en altres entorns, com ara el veïnat, el barri o les seves famílies.

LA CAPSA DEL TRESOR

OBJECTIUS

- Conèixer i entendre en profunditat els nostres companys i les nostres companyes
- Valorar i respectar la diversitat
- Conèixer les diferents realitats entre companys/es

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Capsa de cartró, que poden portar els i les alumnes de casa (p. ex.: una capsa de sabates)
- Pintures
- Adhesius
- Retoladors
- Objectes de valor emocional individual, com ara fotografies o dibuixos

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Presentem l'activitat fent referència a la importància dels records i les experiències de cadascú. Expliquem que, per desenvolupar-la, crearem una capsa del tresor que contindrà els nostres records, experiències i objectes més preuats, és a dir, de valor emocional.
- Cada persona decora la capsa com vol, utilitzant pintures, retoladors..., a la seva manera.
- Quan s'ha acabat de decorar la capsa del tresor, s'hi introdueixen els objectes de valor emocional que han portat. És important que aquests objectes defineixin l'alumne/a. Alguns exemples poden ser:
  - > Un full on ha escrit el seu nom, l'edat o el lloc de naixement
  - > Alguna imatge de quan era petit/a
  - > Un full on figuren tots els idiomes que sap parlar
  - > Fotografies de les festes que celebra amb la seva família (aniversari, Setmana Santa, Nadal...)
  - > Àpats que es fan a casa seva
  - > Fotografies o dibuixos dels seus amics i de les seves amigues

TANCAMENT

- Un cop hagin omplert la capsa amb els objectes de valor emocional, comparteixen el contingut en grup per conèixer millor la vida de cadascú.
- **Activitat complementària:** es pot crear la mateixa capsa del tresor, però amb una persona d'un altre origen. Aquesta variació consisteix a assignar un país a cada alumne/a i que hagin d'omplir la seva capsa del tresor basant-se en la cultura i les dinàmiques pròpies del país assignat, i després exposar-ho a classe.

LES BRANQUES PARLANTS

OBJECTIUS

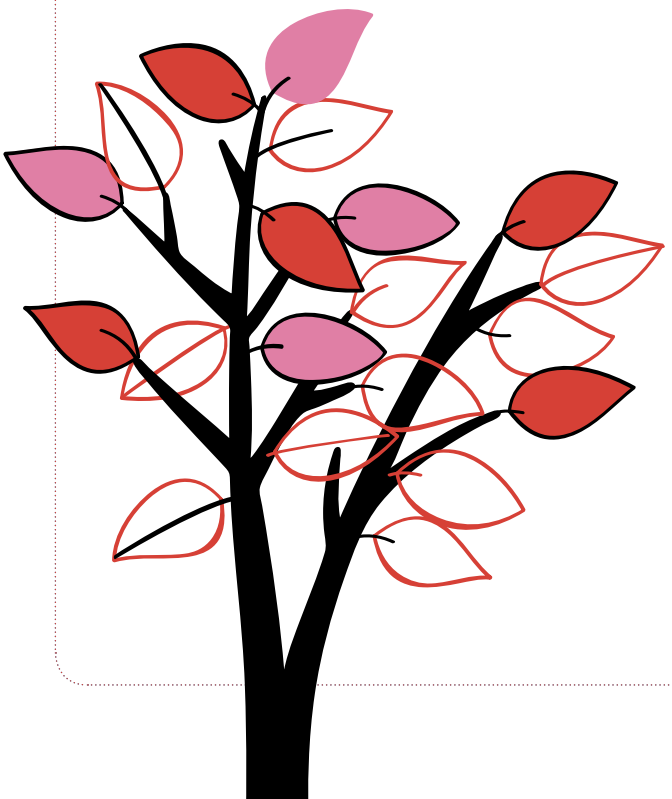
- Aprendre paraules en altres idiomes
- Ampliar vocabulari

TEMPS

Indefinit

MATERIALS

- Bolígrafs
- Retoladors
- Pintures
- Materials diversos per fer un mural

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Proposem l'alumnat, des de principi de curs, crear un mural d'un arbre (només amb branques, és a dir, sense fulles), conjuntament.
- A mesura que avança el curs, cada paraula nova que aprenguin d'un altre idioma (o del mateix) l'anoten a l'arbre en forma de fulla i amb la definició corresponent. Si hi ha companys originaris d'altres països, és important fer-los sentir partícips d'això; a més, sentiran que hi ha interès per part del grup, i això ajuda molt a la inclusió.
- D'aquesta manera, a mesura que vagi avançant el curs, l'arbre anirà creixent i s'anirà omplint de fulles amb paraules noves que l'alumnat podran consultar cada vegada que vulguin utilitzar alguna d'aquestes paraules i/o expressions.

TANCAMENT

- A final de curs dedicarem una sessió a comentar, en veu alta i entre tots, la quantitat de paraules noves d'altres idiomes (o del mateix idioma) que han après.

DINÀMIQUES DE 4t

PRIMÀRIA

MATERIAL PER A LES SESSIONS

TOTS SOM MIGRANTS

OBJECTIUS

- Comprendre la diversitat de realitats que experimenten els nens i les nenes arreu del món

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Projector
- Ordinador amb connexió a Internet
- Enllaç del curtmetratge *Todos somos migrantes*
- Fulls i llapis

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Preguntem l'alumnat quin esport practiquen, tant a l'escola com en el seu temps lliure, i si acostumen a anar d'excursió a la muntanya amb els seus companys i companyes i amb la família.
- Projectem el vídeo, que tracta d'un projecte d'un equip de persones voluntàries que ajuden nens i nenes d'una escola de Xile a construir un mur d'escalada per tal d'enriquir el seu temps de lleure.
- Arran de la projecció del vídeo, reflexionem sobre les dificultats que pot haver tingut el projecte, comparant la vida d'oci que han explicat prèviament amb les condicions presentades al vídeo. Guiem el diàleg cap a reconèixer que les circumstàncies en què vivim són diferents i que no tothom tenim les mateixes facilitats a la vida, malgrat que hauríem de gaudir dels mateixos drets.
- Tot seguit, dividim la classe en grups de 5 o 6 alumnes. Cada grup escriu en un full 5 frases que completin la frase: «Encara que... tots i totes som iguals perquè...». A la primera part de la frase han de fer al·lusió a la diversitat amb què vivim; per exemple, «vam néixer en llocs diferents» o «els nostres colors de pell són diferents». La segona part de la frase, com que el vídeo emfatitza la idea que tothom és iguals perquè som habitants de la Terra, la poden completar amb exemples com «tots i totes respirem el mateix aire» o «el sol surt per a tothom, i quan plou tots i totes ens mullem».

TANCAMENT

- Un grup darrere l'altre comenten les frases que han escrit al full, i després les pengen a la paret de l'aula per entendre més a fons la igualtat dels éssers humans.

LA LLIBRETA VIATGERA

OBJECTIUS

- Entendre que cada persona és un món i que realitzem activitats diferents
- Conèixer les diferents realitats dels companys i companyes de classe

TEMPS

Indefinit.

MATERIALS

- Una llibreta

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Presentem la llibreta viatgera, que cada setmana una persona diferent s'endurà a casa.
- Qui tingui la llibreta a casa hi escriurà un esdeveniment o activitat que hagi realitzat individualment o amb els seus familiars i/o amistats, i que vulgui destacar. Per exemple: la celebració d'un aniversari o una excursió a la muntanya. Es pot complementar l'escrit amb un dibuix o imatge que expliqui una mica millor la setmana.
- Cada setmana, l'alumne/a que tingui la llibreta exposarà a classe el que hi ha escrit. Així, la resta de la classe podrà conèixer els costums, les activitats o les celebracions que realitzen els seus companys i les seves companyes durant una setmana en concret.

TANCAMENT

- La dinàmica s'acaba quan tothom ha compartit amb la resta les aficions o activitats que realitzen cada setmana, i que han decidit escriure a la llibreta. Si no hi ha tants alumnes com setmanes escolars, podem tornar a iniciar la roda.

QUI ÉS QUI?

OBJECTIUS

- Valorar i respectar la diferència humana
- Reconèixer la riquesa i la diversitat

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Fitxes dels personatges del joc

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Fem que l'alumnat es posi per parelles.
- Repartim a cada parella un sobre amb les fitxes corresponents per jugar.
- Preguntem al grup si saben jugar al *Qui és qui?* Si no hi saben jugar, els expliquem com es desenvoluparà l'activitat.
- Cada component de la parella escull un personatge de la seva pila de fitxes, sense compartir-lo.
- Tot seguit, cada membre de la parella fa preguntes a l'altre membre per arribar a trobar el personatge que ha escollit el company o la companya.

  Per exemple:
  > Té els cabells arrissats?
  > Té la pell fosca?
  > Porta ulleres?
  > Té una piga a la galta dreta?
- Quan cada parella ha acabat de jugar, és a dir, quan han endevinat el personatge, es canvien de rol, i així fins a tres rondes.

TANCAMENT

- Reflexionem conjuntament i comparem els personatges del joc amb l'alumnat de l'aula. Així, arribem a la conclusió que tothom és diferent i que precisament això ens fa especials. Però és important recordar que tots i totes tenim els mateixos drets i sentim les mateixes emocions.

DINÀMIQUES DE 5è

PRIMÀRIA

MATERIAL PER A LES SESSIONS

COM ÉS LA GENT DEL MÓN?

OBJECTIUS

- Valorar i respectar la diferència humana
- Reconèixer la riquesa i la diversitat d'altres cultures
- Identificar prejudicis i estereotips en nosaltres mateixes

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- PowerPoint amb diapositiva de mapamundi i preguntes inicials
- 20 fitxes amb personatges d'arreu del món en les quals es detallen algunes de les seves característiques i èxits. Cada fitxa està formada per una fotografia i duu una frase, d'associació aleatòria.
- Enllaç a vídeos dels diversos personatges
- Cinta adhesiva i/o pasta adhesiva (Blu Tack)

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Projectem el mapamundi i fem preguntes que afavoreixin el diàleg sobre les diverses cultures. Exemples de preguntes:
  - > Què en sabeu, d'altres països?
  - > Coneixeu persones d'altres països? Què us han explicat d'aquests països?
  - > Algú de vosaltres és d'un país diferent a Espanya?
  - > Algú de vosaltres coneix un altre país?
  - > Què us sembla curiós o atractiu d'altres llocs del món?
  - > Coneixeu alguna persona famosa que sigui d'un altre país?
- Fem grups de 4 o 5 alumnes i entreguem a cada grup 5 fitxes retallades i barrejades perquè les ordenin com creguin que poden encaixar amb un personatge o un altre. Com que hi ha 20 fitxes en total, cada grup tindrà personatges diferents.
- Quan cada grup hagi construït totes les fitxes, una persona representant de cada grup parlarà d'un dels personatges que han reconstruït a la resta de la classe. Mentrestant, es projecta el vídeo del personatge en qüestió perquè la resta pugui conèixer més coses sobre la seva vida i el que ha fet.

TANCAMENT

- Amb el mapamundi projectat, donem cinta adhesiva a l'alumnat perquè hi enganxin els personatges, concretament al país al qual pensen que pertanyen.
- Els preguntem què coneixien dels països que han sortit, per detectar possibles prejudicis, i remarquem que a tot arreu hi ha persones brillants que destaquen en algun aspecte.

L'ARBRE DELS ESTEREOTIPS

OBJECTIUS

- Prendre consciència de la necessitat d'erradicar tota mena de discriminació i actuar en conseqüència
- Ser conscients de la importància de les nostres actuacions

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Plantilla del dibuix de l'arbre
- Llapis, colors i retoladors

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Expliquem a la classe que els prejudicis neixen del judici de valor que fem de les actituds d'altres persones i que, com a tals, acaben justificant les conductes de discriminació cap a certes persones pel sol fet de pertànyer a un grup determinat.
- Tot seguit, l'alumnat s'agrupa en equips de quatre i repartim el material a cada equip.
- Cada equip ha d'agafar la plantilla del seu arbre, que té arrels, tronc i branques, i hi ha de fer el següent:
  - > A les arrels, hi ha d'escriure les pors i els prejudicis que generalment es manifesten cap a les persones que considerem diferents. Per exemple: que em robin o que em facin mal.
  - > Al tronc, hi ha d'escriure la mena de conductes que provoquen la discriminació de les minories. Per exemple: no tenir amistats africanes, canviar de vorera quan veus una persona negra, no seure al costat d'una persona amb vel al metro...
  - > A la copa, s'hi ha d'escriure els desitjos i suggeriments per participar en la construcció d'una societat en la qual tothom és tractat des del respecte, la justícia i la solidaritat. Per exemple: tenir amistats amb persones de diferents països o parlar amb els veïns i les veines de sud america.

TANCAMENT

- Cada grup comenta el seu arbre amb tota la classe, i va apuntant a la pissarra els desitjos i suggeriments que ha escrit perquè sigui més visual.

EL MUSEU INTERCULTURAL

OBJECTIUS

- Aclarir les idees que te l'alumnat sobre els conceptes relacionats amb la interculturalitat
- Potenciar la creativitat de totes les persones participants
- Desenvolupar la capacitat crítica i de reflexió
- Aprendre nous conceptes sobre la interculturalitat

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Llista de paraules relacionades amb la interculturalitat
- Llista de definicions de les paraules anteriors
- Cartolines i material de papereria (retoladors, bolígrafs...)

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Expliquem a l'alumnat la dinàmica de l'activitat, que consisteix a escampar diverses paraules relacionades amb la interculturalitat (*cultura, intercultural, migració, diversitat, idioma...*) per tota l'aula. Al costat de cada paraula hi han de posar una cartolina.
- Demanem que a cada cartolina hi escriguin o hi dibuixin el que pensin de la paraula que l'acompanya. Hauran de rotar per totes les cartolines i paraules i intentar omplir-les amb tot el que els suggereixin.
- Posteriorment fem una posada en comú per explicar tot el que han escrit o dibuixat a les cartolines.

TANCAMENT

- Un cop comentat el contingut de cada cartolina, agafem les paraules i els donem, per separat, les definicions. L'alumnat han de relacionar les paraules amb les definicions corresponents.

DINÀMIQUES DE 6è

PRIMÀRIA

MATERIAL PER A LES SESSIONS

LA RIQUESA DE LES NOSTRES LLENGÜES I

OBJECTIUS

- Valorar i respectar la diferència humana
- Reconèixer la riquesa i la diversitat d'altres cultures mitjançant l'ús del llenguatge

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Fitxes amb dibuixos d'objectes
- Fitxes amb diferents noms donats als objectes en diferents països
- Recursos audiovisuals

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Primer mirem el vídeo del Hyunho i la Carson, un nen coreà i una nena nord-americana que intenten presentar-se.
- Després mirem el vídeo sobre les diferències de la llengua espanyola.
- Comentem amb el grup què els ha fet pensar tots dos vídeos i els convidem a dirigir el diàleg cap a comprendre com som de diverses malgrat que compartim aspectes comuns. Fem èmfasi en la diversitat a través de l'idioma, i donem valor a l'enriquiment que les diferències lingüístiques aporten a la cultura.
- Tot seguit, dividim la classe en grups.
- A cada grup li lliurem les fitxes amb les imatges i paraules barrejades, perquè identifiquin diverses maneres d'anomenar una mateixa cosa.

TANCAMENT

- Un grup darrere l'altre comenten els resultats de la seva tasca, i les impressions, aprenentatges o dificultats que han tingut en realitzar l'activitat.
- Projectem a la pissarra els objectes amb la designació correcta, perquè cada equip comprovi fins a quin punt l'ha encertat.
- Per acabar, reflexionem sobre la importància de buscar coses que ens uneixin a l'hora de relacionar-nos i la riquesa del que ens separa.

LA RIQUESA DE LES NOSTRES LLENGÜES II

OBJECTIUS

- Reconèixer la riquesa i la diversitat d'altres cultures mitjançant l'ús del llenguatge

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- Projector
- Ordinador amb connexió a Internet
- Enllaç del vídeo *MOOC: Los extranjerismos en el español*
- Fitxes de paraules I (americanismes, lusismes i gal·licismes) i fitxes de les seves definicions corresponents
- Fitxes de paraules II (préstecs i estrangerismes d'altres cultures)

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Projectem el vídeo i, en finalitzar, preguntem quines paraules del vídeo recorden, i si poden posar exemples d'altres termes que venen d'una altra cultura. Per exemple: *pòstit*, *cúter*, *pòster*, etc.
- Tot seguit, dividim la classe en grups de 5 o 6 alumnes.
- Repartim a cada grup les fitxes de paraules i definicions, i els demanem que les aparellin correctament i que les classifiquin segons l'origen de cadascuna.
- Després els repartim les fitxes de paraules II (préstecs i estrangerismes d'altres cultures) i els convidem a tornar-les a classificar segons l'origen.

TANCAMENT

- Un grup darrere l'altre comenten els resultats de la seva tasca, i les impressions, aprenentatges o dificultats que han tingut en realitzar l'activitat.
- Projectem a la pissarra la resolució per veure fins a quin punt l'han encertat.
- Reflexionem sobre l'aportació de l'intercanvi cultural, la diversitat i la convivència.

IL·LUSIONS ÒPTIQUES

OBJECTIUS

- Comprendre la importància d'escoltar

TEMPS

1 hora

MATERIALS

- PowerPoint amb imatges d'il·lusions òptiques
- Vídeo d'il·lusions òptiques

DESCRIPCIÓ

INICI

- Presentem el motiu de la dinàmica introduint la paraula *interculturalitat* i explicant que és la suma de diverses cultures que viuen en relació i que s'escolten les unes a les altres.

DESENVOLUPAMENT

- Dividim la classe en 5 grups i repartim a cada grup un sobre amb diferents imatges d'il·lusions òptiques.
- Cada grup disposa d'uns 10 o 15 minuts per comentar les diferents visions que tenen sobre una mateixa imatge, fins a aconseguir que tots els components del grup vegin el doble sentit de la imatge.
- Un cop els grups han acabat de comentar les imatges, expliquem i compartim en veu alta amb tot el grup el que hem vist.
- Com a suport, visualitzem un vídeo que explica més explícitament les il·lusions òptiques de les imatges observades.
- Reflexionem amb l'alumnat sobre si els ha costat gaire veure el doble sentit de les imatges o si creuen que si les haguessin observat sols haurien vist els mateixos elements.

TANCAMENT

- Un cop finalitzat l'exercici, i després de reflexionar-hi, expliquem la importància d'escoltar l'altre i ressaltem que entendre altres punts de vista ens poden ajudar a comprendre una mateixa situació.

FASE 3
INTRODUCCIÓ A L'ACCIÓ DE SENSIBILITZACIÓ

Un cop realitzades les dinàmiques a cada curs i sensibilitzats els i les **alumnes**, cada classe ha de pensar com **transmetre i difondre els coneixements adquirits**, una de les parts principals de la metodologia d'aprenentatge i servei.

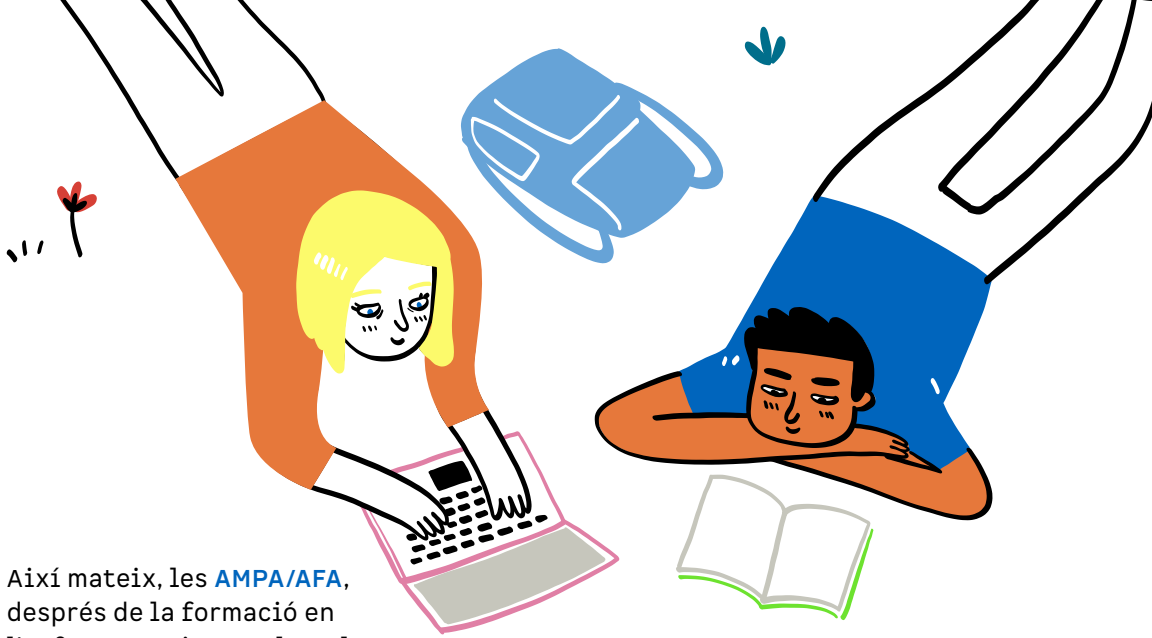
Per tant, cada aula per separat o en grup, planifica una acció de sensibilització que faci que els coneixements adquirits s'estenguin més enllà de l'escola, a l'entorn del barri i la comunitat (excloem l'entorn familiar, amb el qual treballem directament i on, per tant, la conscienciació ja està feta). D'aquesta manera, l'alumnat es converteix en **agents antirumors**.

Primer, poden començar amb una pluja d'idees fins que decideixin què volen comunicar i, després, han de triar la manera i el material necessari per dur-la a terme.

L'acció ha de ser original, ha de cridar l'atenció, ha de contenir un missatge clar i ha de propiciar la interacció amb l'entorn més proper, per deixar empremta en les persones a qui va adreçada. A més, s'ha de fer amb materials que es puguin trobar al centre o reutilitzats, per contribuir a la protecció del medi ambient.

Per oferir algunes idees de partida al professorat a l'hora de guiar l'elaboració de l'acció, n'exposem algunes que s'han fet en anys anteriors. Aquests exemples poden servir d'orientació perquè cada classe creï la seva pròpia acció:

- Collage fotos/frases/suggeriments que podem exposar al carrer o en alguna entitat socioeducativa del barri.
- Punts de llibre amb frases interculturals que podem repartir en entitats com ara biblioteques.
- Enquesta al carrer per conscienciar el barri.
- Polseres de teles de diferents països amb missatges interculturals distribuïdes entre la gent del barri.
- Grans caixes de cartró on s'escriuen missatges, amb dibuixos o vinyetes, que formen una escultura que s'exposa al carrer.
- Diari escolar amb temàtica intercultural que distribuïm al barri.

Així mateix, les **AMPA/AFA**, després de la formació en l'enfocament intercultural, han d'elaborar la seva proposta d'acció de sensibilització que impliqui tant el centre educatiu com l'alumnat. La poden dur a terme les famílies amb els seus fills i filles a casa i exposar-les al centre o poden treballar-hi per grups. L'important és que tant les famílies com els fills i filles treballin conjuntament el concepte i que les accions de l'AMPA/AFA complementin les que l'alumnat ja hagin realitzat a l'aula i al barri.

Per oferir algunes idees de partida a l'hora de guiar l'elaboració de l'acció de les AMPA/AFA, exposem diverses accions realitzades per altres centres educatius:

- Bosses de roba amb frases interculturals lliurades a tota l'escola per difondre el missatge.
- Quadern imant per a la nevera amb missatges d'interculturalitat a les pàgines.
- Llapis decorats amb missatges interculturals.
- Xapes per decorar les bosses amb materials reutilitzats i missatges interculturals.

BIBLIOGRAFIA

CONTES

Abril, Paco. *Colores que se aman*. Edicions Everest.

Ajuntament de Barcelona. *Blanca Rosita Barcelona: Històries quotidianes de convivència*.

Claire, Cèline; Leng, Qin. *El refugi*. Edicions Tramuntana.

Chambers, Daniel H.; Delicado, Federico. *Un llarg viatge*. Edicions Kalandraka.

García Iborra, Elisabeth. *Podries ser tu, sí, tu!* Editorial Somos Libros.

Greder, Armin. *L'illa: Una historia quotidiana*. Lóguez Ediciones.

Habiti, Míriam; Ben-Arab, Màriam. *Leila*. Editorial Polar.

Machad, Ana María. *Niña bonita*. Edicions Ekare.

Mckee, David. *Negros y blancos*. Edicions ANAYA.

Meunier, Henri. *A la garjola*. Edicions Takatuka.

Müller, Jörg. *El soldadito de plomo*. Lóguez Ediciones.

Pellicer i Soria, M. Dolors. *La mirada d'Ahmed*.

Pi Andreu, Andrés; Amate, Kim. *L'abella de més*. Edicions Takatuka.

Recorvits, Helen. *Em dic Yoon*. Editorial Joventut.

Schimel, Lawrence; Rivera, Alba Marina. *Anem a veure el pare*. Edicions Ekare.

LLIBRES

Abdallah-Pretceille, Martine. *La educación intercultural*. Idea Books.

Baumann, Gerd. *El enigma multicultural*. Paidós.

Borrero López, Raquel; Leiva Olivencia, Juan José. *Interculturalidad y escuela*. Octaedro.

Davis, Angela. *Mujeres, raza, clase*. Akal.

De Sousa Santos, Boaventura. *Para descolonizar occidente*. Prometeo Libros.

Rodrigo Alsina, Miquel. *Comunicación intercultural*. Anthropos Editorial.

RECURSOS AUDIOVISUALS

Historias de personas que se mueven.
→ http://personasquesemueven.org/

El peligro de una sola historia. Chimamanda Ngozi Adichie
→ https://www.youtube.com/watch?v=71CUvZMODUM

La educación intercultural en contextos de diversidad. Elisabeth Martínez Buenabad
→ https://www.youtube.com/watch?v=UBo5YpxfPZE

La interculturalidad es riqueza.
→ https://www.youtube.com/watch?v=2AgTJyXUVBQ

MATERIAL DE DESCÀRREGA PER A LES SESSIONS

Dinàmiques comunes

→ drive.google.com/drive/folders/12KnO4t4Q-VY5k_l5igpt9xQi5kxKzvOKD?usp=sharing

Dinàmiques de P3

→ drive.google.com/drive/folders/1Lh8i58IPfL1Bx-pZP1iaDjeLcNX7i5dlh?usp=sharing

Dinàmiques de P4 i P5

→ drive.google.com/drive/folders/1NnA8OzRWsrh-5z4ByD-sIRRs3UEWeom2z?usp=sharing

Dinàmiques de 1r

→ drive.google.com/drive/folders/1eXrB-5jw414xb-c7lMqhvvcRPOsnnFtwT?usp=sharing

Dinàmiques de 2n

→ drive.google.com/drive/folders/1JhMGtIa-4pW1K9m_j1ap4KJh56xrs2M6K?usp=sharing

Dinàmiques de 3r

→ drive.google.com/drive/folders/11fJIt7uO1AVg-5Zd22wqzolZCwM3FhTwz?usp=sharing

Dinàmiques de 4t

→ drive.google.com/drive/folders/1B9Is56vzEBg-QejnTHSRiW7hOS2hiATy-?usp=sharing

Dinàmiques de 5è

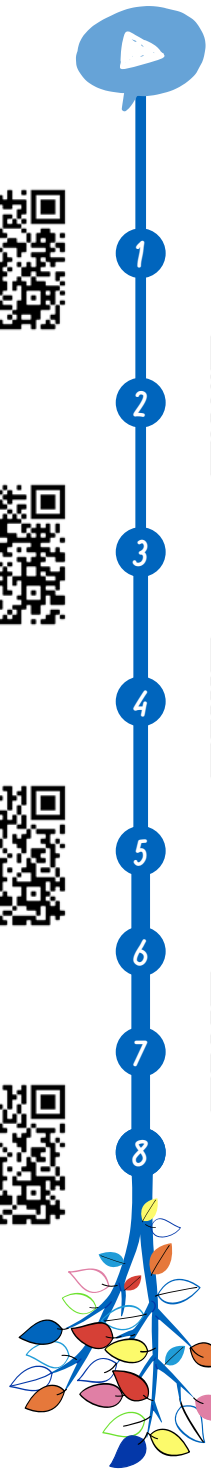
→ drive.google.com/drive/folders/11VRUTlnHMCJZ-jcFZ8wmH4847gnBummpC?usp=sharing

Dinàmiques de 6è

→ drive.google.com/drive/folders/1kWqdgTN-Uu-QiXDOSffqDkGYYUQx7oOGk?usp=sharing

PÍNDOLES AUDIOVISUALS

1. Preparació de materials per a les sessions a l'aula
2. Formació del professorat sobre la interculturalitat
3. Dinàmica «Construint la interculturalitat» (comuna a tots els cursos)
4. Dinàmica «M'agrada, no m'agrada» (comuna a tots els cursos)
5. Dinàmiques adequades a cada curs
6. Accions per part dels alumnes al barri
7. Accions per part dels alumnes al barri
8. Reflexions i valoracions del projecte

HAS FET SERVIR LA GUIA? QUÈ T'HA SEMBLAT?

Comparteix la teva opinió amb nosaltres

Sigui com a centre educatiu o com a mestre, si has dut a terme el projecte complet o bé només alguna de les dinàmiques, ens ajudaria molt que omplissis el qüestionari:

OPINA!

Gràcies per la teva col·laboració, això ens ajuda a millorar.

AGRAÏMENTS

ESCOLA RIUS I TAULET
Directora: **Eva Marcé Batet**
Cap d'estudis: **Núria Palmieri Aura**

ESCOLA PATRONAT DOMÈNECH
Directora: **Àngela Cruanyes Ràfols**
Cap d'estudis: **Maria José Plou Plana**

ESCOLA ELS LLORERS
Directora: **Marta Carballido Hospital**
Cap d'estudis: **Maite Morell Gabarró**

I, en general, a tot l'alumnat i professorat dels centres participants.

